

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 2Sak/3/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu: 0723101084
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 04. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: prof. JUDr. Juraj Vačok
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2024:0723101084.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu prof. JUDr. Juraja Vačoka, PhD. a členov senátu JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD., JUDr. Mariána Trenčana, v právnej veci žalobcu: Y. B. U., adresa trvalého pobytu: A. XX/XX, A. W., toho času: Pobytový tábor A., dátum narodenia: X. G. XXXX, zastúpený: Slovenská humanitná rada, so sídlom: Budyšínska 1, 831 03 Bratislava, IČO: 17 316 014, proti žalovanému: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Správneho súdu v Bratislave č. k. 16Saz/11/2023-59, takto

rozhodol:

- Kasačná sťažnosť sa zamietá.
- Účastníkom konania sa nepriznáva právo na náhradu trov kasačného konania.

odôvodnenie:

I. Konanie pred orgánmi verejnej správy

1. Žalovaný rozhodnutím ČAS: MU-PO-204-11/2023 z. 23. augusta 2023 (ďalej len „rozhodnutie žalovaného“) neudelil azyl žalobcovi podľa § 13 ods. 1 písm. a) zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v účinnom znení (ďalej len „zákon o azyle“) z dôvodu, že nespĺňa podmienky na udelenie azylu uvedené v § 8 tohto zákona. Žalovaný zároveň z dôvodu nesplnenia podmienok neposkytol žalobcovi doplnkovú ochranu s odkazom na § 13c ods. 1 písm. a) v spojení s § 20 ods. 4 zákona o azyle, neudelil azyl na účel zlúčenia rodiny s odkazom na § 13 ods. 1 písm. b) v spojení s § 20 ods. 5 zákona o azyle a neposkytol doplnkovú ochranu na účel zlúčenia rodiny podľa § 13c ods. 1 písm. b) v spojení s § 20 ods. 5 zákona o azyle.

2. Žalovaný k osobe žalobcu uviedol, že po skončení stredoškolského vzdelania začal navštevovať vysokú školu. Tú nedokončil. Následne nastúpil na povinnú základnú vojenskú službu. Následne pracoval v Moskve na rôznych pozíciách. V roku 2008 spolu so svojou svokrou založil a prevádzkoval boxerský klub. V podnikaní sa mu nedarilo, a tak ho v roku 2019 ukončil. Začal sa venovať dovozu ojazdených motorových vozidiel zo zahraničia, pričom túto činnosť vykonával neoficiálne. V roku 2021 bol zadržaný, obvinený z krádeže a nelegálnej držby zbraní. Bol odsúdený na dva mesiace odňatia slobody. Prepustený na slobodu bol v roku 2022. Zdržiaval sa na rôznych miestach Ukrajiny. Kvôli zlej bezpečnostnej situácii, vzhľadom na vypuknutie vojenského konfliktu, nelegálnym spôsobom, mimo hraničného priechodu 17. mája 2023 vstúpil na územie Slovenskej republiky. V tom čase na Ukrajine nepracoval a býval u svojich kamarátov.

3. Ako dôvod žiadosti o azyl žalobca uviedol, že sa mu Slovensko páči, žijú tu milí a pokojní ľudia. Obáva sa vrátiť na Ukrajinu, nakoľko je ruskej národnosti a mohol by byť z tohto dôvodu krivo obvinený. Do Ruskej federácie sa nemôže vrátiť, pretože by ho hneď vzali do armády na základe mobilizácie. Do miesta žalobcovho bydliska, kde pred odchodom z Ruskej federácie naposledy s rodičmi býval, už boli doručené dva povolávacie rozkazy.

4. Žalovaný vo svojom rozhodnutí poukázal na skutočnosť, že predmetné dôvody nezakladajú nárok na udelenie azylu a ani doplnkovej ochrany. Neboli tiež preukázané dôvody na udelenie azylu alebo

doplnkovej ochrany na účel zlúčenia rodiny. Podľa žalovaného žalobca nemá v Slovenskej republike žiadnych rodinných príslušníkov s udeleným azylom alebo doplnkovou ochranou, s ktorými by sa mohol po splnení zákonných podmienok zlúčiť.

II. Konanie pred správny súdom

5. Žalobca podal voči rozhodnutiu žalovaného správnu žalobu vo veciach azylu na Správny súd v Bratislave (ďalej len „správny súd“). Navrhol v nej, aby správny súd zrušil rozhodnutie žalovaného a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Podľa jeho názoru žalovaný vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia veci.

6. Správny súd rozsudkom č. k. 16Saz/11/2023-59 (ďalej len „rozsudok správneho súdu“) žalobu ako nedôvodnú zamietol. V odôvodnení svojho rozsudku upriamil pozornosť na nasledovné:

- až do súdneho konania žalobca vo svojich vyjadreniach neuvádzal ako dôvod na opustenie krajiny pôvodu jej vnútropolitickú situáciu. Ako dôvod opustenia konzistentne uvádzal len snahu začať podnikáť na Ukrajine. Navyše samotný nesúhlas s politikou domovskej krajiny nie je sám o sebe dôvodom na udelenie azylu. Žalobca za svoje politické presvedčenie nikdy nebol a ani nie je v krajine pôvodu prenasledovaný;

- žalobca bol vyzvaný v administratívnom konaní na doručenie povolávacích rozkazov. Z doručenia povolávacieho rozkazu vyplýva, že ten sa týka čiastočnej mobilizácie podpísanej prezidentom domovskej krajiny v septembri 2022. Minister obrany domovskej krajiny v októbri 2022 oznámil ukončenie tejto mobilizácie. Druhý povolávací rozkaz žalobca nepredložil. Samotná skutočnosť, že žalobca nesúhlasí s vedením vojny a povolaním do armády, nie je bez ďalšieho dôvodom na udelenie azylu. Žalobca navyše absolvoval dvojročnú základnú vojenskú službu, pričom podľa jeho slov nemá žiadne predsudky (náboženské, národnostné, politické), ktoré by mu bránili vo vojenskej službe. Hroziaci trest za vyhýbanie sa brannej povinnosti v domovskej krajine nie je možné považovať za neprimeraný;

- žalobca netvrdil, že by na Ukrajine žil akýkoľvek člen jeho rodiny. Žalobcov brat, rodičia, bývalá manželka a dve deti žijú v domovskej krajine žalobcu;

- nebolo preukázané, žeby účasťou na vojenskej operácii žalobca bol nútený páchať činy vymedzené v § 13 ods. 2 zákona o azyle;

- pokiaľ žalobca namietal, že v konaniach s rovnakým skutkovým základom rozhodol žalovaný rozdielne, mal túto skutočnosť preukázať;

- žalobca v dotazníku o vstupnom pohovore z 13. júna 2023 vyhlásil, že bol poučený podľa § 33 ods. 2 správneho poriadku o práve vyjadriť sa k podkladom rozhodnutia žalovaného, spôsobu jeho zistenia, navrhnúť doplnenie podkladu rozhodnutia žalovaného, ako aj o možnosti oboznámiť sa so spisovým materiálom;

- žalobcovi nebolo možné poskytnúť azyl na účel zlúčenia rodiny, pretože nemá na území Slovenskej republiky žiadnych rodinných príslušníkov s udeleným azylom;

- neboli naplnené podmienky na udelenie doplnkovej ochrany žalobcovi. V konaní nebolo sporné, že žalobca nikdy nebol v krajine pôvodu prenasledovaný, nebolo voči nemu vedené trestné stíhanie, nebol väznený ani zatknutý, nikdy nebol členom politickej strany, ani sa inak politicky neangažoval. Domovskú krajinu opustil legálne. Nebolo preukázané, že by v dôsledku zmeny politickej situácie bol žalobca reálne, vážne a individuálne ohrozený na živote alebo nedotknuteľnosti jeho osoby z dôvodu svojvoľného násillia počas medzinárodného alebo vnútroštátneho ozbrojeného konfliktu. Vojenský konflikt neprebíha na území krajiny pôvodu žalobcu.

III. Kasačná sťažnosť, stanovisko účastníkov

7. Žalobca podal voči rozsudku správneho súdu kasačnú sťažnosť z dôvodu, že správny súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g) Správneho súdneho poriadku v účinnom znení (ďalej len „SSP“). Navrhol, aby kasačný súd zmenil rozsudok správneho súdu tak, že rozhodnutie žalovaného zruší a vec vráti žalovanému na ďalšie konanie. Podľa názoru žalobcu:

- správny súd nevyhodnotil obsah zápisnice zo 17. mája 2023. V tejto zápisnici žalobca uviedol, že mal úmysel odísť z Ruskej federácie, pretože nie je spokojný s vládou v tejto krajine. Je ohrozená jeho sloboda kvôli jeho politickému presvedčeniu. Správny súd vychádzal len z dotazníka o vstupnom pohovore z 13. júna 2023. Žalobca dodáva, že jeho problémy plynú od momentu vyhlásenia čiastočnej mobilizácie v Ruskej federácii, teda od septembra 2022. Nesúhlasí s vojnou, ktorá sa vedie na Ukrajine. Nechce zabíjať ľudí. Má na Ukrajine veľa priateľov. Nechce bojovať ani proti nim, ani proti nikomu inému. Má morálne výhrady k účasti na vojenskej operácii, ktorú vedie Ruská federácia proti Ukrajine;

- výška trestu, hroziaca za odopretie vojenskej služby, je neprimeraná. Podľa informácií o krajine pôvodu ruská armáda popravuje dezertérov. Výkon vojenskej služby by mohol zahŕňať aj páchanie trestnej činnosti, pretože nie je možné vylúčiť, že by sťažovateľ v prípade núteného narukovania do armády nebol donútený páchať vojnové zločiny;

· žalovaný v konaniach s rovnakým skutkovým základom medzinárodnú ochranu udelil. Žalovaný tak porušil § 3 ods. 5 správneho poriadku v účinnom znení (ďalej len „správny poriadok“);
· nebol v konaní zastúpený. Preto ho mal žalovaný pred vydaním rozhodnutia kontaktovať s príležitosťou, aby sa vyjadril k zabezpečeným podkladom a dať mu možnosť uplatniť jeho návrhy v súlade s § 33 ods. 2 správneho poriadku.

8. Žalovaný sa vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti stotožnil so závermi rozsudku správneho súdu. Navrhol kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú zamietnuť.

IV. Právne posúdenie veci kasačným súdom

9. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v postavení kasačného súdu (ďalej len „kasačný súd“) preskúmal rozsudok správneho súdu. Jeho príslušnosť pre toto konanie a rozhodnutie je daná v § 11 písm. h) SSP.

10. Kasačný súd s ohľadom na § 455 SSP nepovažoval za potrebné nariadiť vo veci pojednávanie a rozhodol o kasačnej sťažnosti bez pojednávania. Rozsudok bol vyhlásený verejne po oznámení dňa vyhlásenia v súlade s § 137 ods. 4 SSP.

11. So zreteľom na § 439 ods. 1, § 442 ods. 1, § 443 ods. 1 SSP kasačný súd skonštatoval, že podaná kasačná sťažnosť smeruje proti rozsudku, voči ktorému je prípustná, bola podaná oprávnenou osobou a včas. Žalobca je podľa § 4 ods. 2 písm. n) zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v účinnom znení od poplatku za podanie kasačnej sťažnosti oslobodený.

12. Po meritórnom preskúmaní veci kasačný súd dospel k záverom, ktoré deklaroval vo výroku svojho rozsudku. Bližšie tieto závery odôvodňuje v nasledovnom texte.

13. Kasačný súd vo svojich rozsudkoch viackrát, v súlade s názorom uvedeným v rozsudku správneho súdu, uviedol, že hrozba brannej povinnosti nemôže bez ďalšieho zakladať splnenie podmienok na udelenie azylu. V rozsudku sp. zn. 2Sak/5/2021 z 31. januára 2022 zdôraznil v bode 36 nasledovne: Vo všeobecnej rovine možno určite uzavrieť, že samotné plnenie brannej povinnosti nemožno bez ďalších súvislostí považovať za dôvod na udelenie medzinárodnej ochrany, pokiaľ sa však jedná o plnenie takej povinnosti v regulárnej armáde demokratického právneho štátu, ktoré je v súlade s vnútroštátnym aj medzinárodným právom, a pokiaľ prípadné odopieranie výkonu takej vojenskej služby z dôvodu svedomia nie je trestané neprimeranými sankciami (porovnaj s rozsudkom sp. zn. 2Sak/9/2022 z 24. augusta 2022, bod 26).

14. Dôvody na udelenie azylu sú ustanovené v článku 53 Ústavy Slovenskej republiky v účinnom znení a § 8 zákona o azyle. Podľa predmetného paragrafu žalovaný udelí azyl, ak tento zákon neustanovuje inak, žiadateľovi, ktorý a) má v krajine pôvodu opodstatnené obavy z prenasledovania z rasových, národnostných alebo náboženských dôvodov, z dôvodov zastávania určitých politických názorov alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine a vzhľadom na tieto obavy sa nemôže alebo nechce vrátiť do tohto štátu, alebo b) je v krajine pôvodu prenasledovaný za uplatňovanie politických práv a slobôd.

15. Žalovaný a správny súd v tejto súvislosti správne vyhodnotili, že preukázaný skutkový stav nenapĺňa dôvody na udelenie azylu. Samotná nespokojnosť s aktuálnou vládou a vojnovým konfliktom nezakladá právo na udelenie azylu, pokiaľ žalobca nie je prenasledovaný alebo pokiaľ neexistujú opodstatnené obavy z jeho prenasledovania. Zo všetkých vyjadrení žalobcu vyplýva, že v domovskej krajine nie je perzekvovaný, nevedie sa voči nemu žiadne konanie.

16. Skutočnosť, že žalobca nesúhlasí s vojnou, respektíve vojnovým konfliktom, vo vzťahu k susednej krajine, nie je dostatočná na naplnenie podmienok pre udelenie azylu. Kasačný súd si je vedomý, že občania rôznych krajín sa nemusia stotožniť s brannou povinnosťou spojenou niekedy aj s účasťou na vojenských operáciách voči susednému štátu. Branná povinnosť je však jednou z občianskych povinností, ktorú majú rovnako aj občania Slovenskej republiky. Samotný nesúhlas s nastúpením brannej povinnosti z dôvodu povinnosti bojovať proti inému štátu však nezakladá právo na udelenie azylu. To ani v prípade, ak by žiadateľ o udelenie azylu musel ísť bojovať voči štátu, ktorý mu je blízky, v ktorom pozná viacero osôb a prípadne má aj blízkych priateľov.

17. Kasačný súd si uvedomuje náročnosť celej situácie, avšak inštitút azylu neslúži na vyhnutie sa brannej povinnosti, ktorá je nesporne jednou z najťažších povinností občana vo vzťahu k vlastnému štátu. Skutočnosť, že žalobca bude postihovaný za nesplnenie brannej povinnosti, tiež bez ďalšieho nie je dôvodom na udelenie azylu. V Slovenskej republike je možné za nesplnenie brannej povinnosti vyvodiť voči občanovi Slovenskej republiky trestnú zodpovednosť, v rámci ktorej by mohol byť potrestaný trestom odňatia slobody (10. hlava, prvý diel Trestného zákona v účinnom znení).

18. Posúdenie primeranosti trestov hroziacich za odopretie vojenskej služby žalobcovi v krajine pôvodu správne právne vyhodnotil žalovaný ako aj správny súd. Správny súd poukázal na polytematickú správu o Ruskej federácii vypracovanú odborom dokumentaristiky a zahraničnej spolupráce migračného úradu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky z 23. novembra 2022. Z bodu 11 tejto správy vyplýva, že postih

za nesplnenie brannej povinnosti žalobcu je zrovnateľný s postihmi v Slovenskej republike. Z tejto správy rovnako nevyplýva, že by domovská krajina žalobcu popravovala dezertérov. Podľa uvedenej správy sa dezercia trestá trestom odňatia slobody.

19. Správny súd rovnako správne vyhodnotil, že nebolo preukázané nútenie vojakov Ruskej federácie k páchaniu vojnových zločinov, alebo iného protiprávneho konania, ktoré definuje § 13 ods. 2 zákona o azyle. Podľa tohto ustanovenia žalovaný neudelí azyl, ak je dôvodné podozrenie, že sa žiadateľ dopustil trestného činu proti mieru, vojnového trestného činu alebo trestného činu proti ľudskosti podľa medzinárodných dokumentov, závažného nepolitického trestného činu mimo územia Slovenskej republiky predtým, ako požiadal o udelenie azylu alebo o poskytnutie doplnkovej ochrany, alebo je vinný za činy, ktoré sú v rozpore s cieľmi a zásadami Organizácie Spojených národov.

20. Predmetné ustanovenie je transponované z čl. 12 ods. 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ o normách pre oprávnenie štátnych prislušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany v účinnom znení. Čl. 9 ods. 2 písm. e) tejto smernice uvádza, že čin prenasledovania môže nadobúdať formu stíhania alebo potrestania kvôli odmietnutiu vykonania vojenskej služby v čase konfliktu v prípade, že vykonávanie vojenskej služby by zahŕňalo trestné činy alebo akty, na ktoré sa vzťahujú dôvody uvedené v čl. 12 ods. 2 (teda aj dôvody § 13 ods. 2 zákona o azyle). Uvedené je však možné len za predpokladu preukázania nevyhnutného alebo prinajmenšom veľmi pravdepodobného páchania takýchto trestných činov alebo iných aktov žalobcom v dôsledku výkonu brannej povinnosti (rozsudok Súdneho dvora Európskej únie C-238/19, bod 34, pozri tiež R 31/2022 ZNSS).

21. Takéto skutočnosti neboli zistené žalovaným a ani v konaní inak preukázané. Kasačný súd v tejto súvislosti dáva do pozornosti záver správneho súdu, že mobilizácia, v rámci ktorej bol žalobcovi doručený prvý povolávací rozkaz bola zrušená. Pokiaľ išlo o druhý povolávací rozkaz, ktorý však žalobca do dnešného dňa nepredložil, sám o sebe nemôže zakladať domnienku, podľa ktorej by sa mal žalobca automaticky podieľať na činoch uvedených v § 13 ods. 2 zákona o azyle. Napriek tomu, že vo vojne nie je možné páchanie takýchto činov vylúčiť, neboli zistené skutočnosti preukazujúce nevyhnutnú alebo prinajmenšom veľmi pravdepodobnú povinnosť žalobcu ich páchať v rámci výkonu svojej brannej povinnosti (porovnaj rozsudok kasačného súdu sp. zn. 1Sak/10/2022 z 28. júna 2022, bod 35).

22. Správny súd zákonným spôsobom vyhodnotil aj aplikáciu zásady materiálnej rovnosti vyjadrenú v paragrafe 3 ods. 5 správneho poriadku. Podľa tohto ustanovenia správne orgány dbajú o to, aby v rozhodovaní o skutkovo zhodných alebo podobných prípadoch nevznikali neodôvodnené rozdiely.

23. Žalobca nepreukázal, v čom mala byť táto zásada vo vzťahu k nemu porušená. Navyše táto zásada nemôže byť braná autonómne. Nie je možné ju aplikovať absolútne bez prihliadnutia na špecifiká konkrétneho prípadu (porovnaj rozsudok kasačného súdu sp. zn. 2Sfk/2/2021 z 29. mája 2023 (predmetná vec sa týka konania podľa daňového poriadku účinnom znení, avšak závery k zásade materiálnej rovnosti sú aplikovateľné aj na konania podľa správneho poriadku) a rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8Sžo/163/2010 z 2. júna 2011). Pre danú vec je kľúčové, že žalovaný náležite zistil skutkový stav a vec správne právne posúdil.

24. Námietku žalobcu, že mu nebola daná možnosť v administratívnom konaní podľa § 33 ods. 2 správneho poriadku oboznámiť sa s podkladmi pred vydaním rozhodnutia a navrhnúť jeho doplnenie, správny súd správne posúdil v bode 57 svojho rozsudku. Z dotazníka o vstupnom pohovore z 13. júna 2023 vyplýva, že žalobca bol o práve vyjadriť sa k podkladu rozhodnutia žalovaného a spôsobu jeho zistenia poučený. Rovnako bol poučený o možnosti navrhnúť doplnenie podkladu rozhodnutia, ako aj o možnosti oboznámiť sa so spisovým materiálom.

25. So zreteľom na všetky uvedené skutočnosti správny súd správne právne posúdil vec. Kasačné námietky preto kasačný súd vyhodnotil ako nedôvodné.

V. Záverečné zhodnotenie a odôvodnenie rozsudku v časti trov

26. Podľa § 461 SSP kasačný súd zamietne kasačnú sťažnosť, ak po preskúmaní zistí, že nie je dôvodná. Kasačný súd, pretože vyhodnotil kasačné námietky za nedôvodné, rozhodol spôsobom uvedeným v tomto ustanovení.

27. O trovách kasačného konania rozhodol kasačný súd podľa § 467 ods. (1) v spojení s § 167 ods. 1 a § 168 druhej vety, § 169 prvej vety SSP spôsobom uvedeným vo výroku tohto rozsudku. Kasačný súd žalobcovi náhradu trov kasačného konania nepriznal, nakoľko v kasačnom konaní nebol úspešný. Kasačný súd nepriznal trovy konania ani žalovanému. Ten bol síce v konaní úspešný, avšak má postavenie orgánu štátnej správy a kasačný súd nevzhliadol žiadne výnimočné dôvody, pre ktoré by mu mali byť trovy konania priznané.

28. Toto rozhodnutie prijal kasačný súd jednomyseľne.

Inštitút azylu neslúži na vyhnutie sa brannej povinnosti, ktorá je nesporne jednou z najťažších povinností občana vo vzťahu k vlastnému štátu.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.